

Skoleindustrien. Staten bør afholde sig fra denne Industri, for ikke at træde hæmmende i Veien for dem, der selv vilde drive en saadan Forretning. Vi have haft et Exempel herpaa, som ofte er blevet nævnt her i Salen, og det er nemlig Skolen i Fredericia, der gjorde en heel Deel Nytte, uagtet den ikke var Statskole og stod sig godt (Brøchner: Nei, meget maadelig!). Ja, „meget maadelig“, men det er maaffee bedre end slet ikke for de Folk, som boe der i Nærheden. Jeg troer saaledes, at vi under enhver Omstændighed bør vogte os for i denne Lov at fastsætte begge Dele, baade Antallet af Skolerne og de Lønninger, vi ville give. Disse 2 Ting behøve slet ikke at følges ad. Vi kunne godt sætte Gradationen i Lønningerne; uden at vi derfor kjende Antallet af Skolerne, vi kunne selv søge Forfremmelsesreglerne fastsætte, uden at vi behøve at gaae ind paa, hvor mange eller hvor faa der skulde være af enhver Kategori. Det er et Spørgsmaal, som vistnok fortjener en moden Overvejelse, og som desuden kan blive forhandlet ved en af de foreliggende Love, som angaaer Midlerne, der skulle anvendes til Skolebygninger. Dersom disse Midler ikke blive givne, vil jo den hele Sag falde sammen. Det er altsaa i sig selv naturligt, at denne Sag kommer til at staae selvstændig og uafhængig. Hvor farligt det er for Staten at gaae ind paa mange af disse Skoleforetagender, det bevises noksom ved en af de andre foreliggende Love, nemlig den Lov, hvori der er foreslaaet at nedlægge Skolen i Rolding, medens det kun er ganske faa Aar siden, at her blev givet betydelige Midler til denne Skole, som den Gang blev erklæret for ganske uundværlig, ja, Landet kunde næsten ikke staae, naar Rolding Skole ikke blev forsynet med disse Midler. Hvorlænge kan det vare, forinden man maaffee finder et andet Sted, hvor hele Apparatet maa overgives til Handel og Vandel, uden at det kan give igjen, hvad det har kostet, da det første Anlæg blev gjort? Det ærede Medlem for Aalborg Amts 5te Valgfreds (Westenholtz), som sidder her bagved mig, gjorde imod Slutningen af sit Foredrag en Bemærkning, som gaaer i samme Retning, idet han paaviste en af de Farer,

som laa i, at Staten vedblev dette Undervisnings-system. Han hentydede nemlig til, at man, ved at forfølge denne Vej, skabte en stor Mængde uforsørgede Prætendenter, som siden forlangte, at Staten skulde forskaffe dem Forsørgelse. Jeg er fuldkommen enig med ham deri, men det forekommer mig, at han saa ikke var i Overensstemmelse med sig selv, eller med hvad han i Begyndelsen udtalte; thi han glædede sig, — sagde han — over, at denne Lov var kommen frem, skjøndt denne netop bidrager til yderligere at udvikle det Onde, som han saa skarpt har paapeget. Vil man undersøge dette Onde, skal man mindst i dette Dieblis, af alle Diebliske, der hidtil have ligget for, begynde med at fastholde et ubdvidet Antal af de lærde Skoler; man skal blive staaende ved de Forbedringer i Gageringen, som maae ansees nødvendige, men ikke paa nogen Maade give Understøttelse til lærde Skoler, som i 3—4 Aar have været overgivne til Gaab, siger jeg, til Frygt sigte Andre med Hensyn til deres fremtidige Existens eller Ikke-Existens; jeg tilstaaer ligefrem, at jeg har haft det Gaab, at vi vare ude over Randers, og i væsentlig Grad ogsaa ude over Horsens Skole. Jeg skal ikke forfølge de andre Betragtninger, hvorpaa man her er gaaet ind, da de mere forekomme mig at vedrøre Lovens Detail end dens Heelhed, men jeg troer vistnok, at det havde været rigtigt ikke at forsøge paa indirecte at afgjøre et saa vigtigt Spørgsmaal som Gjenoptagelsen af 2 Skoler, der vare bestemte til at skulle nedlægges. Lad os vel overveie, hvorledes Forholdet stiller sig. Vi have paa Sjælland idetmindste 2 Skoler formeget, idet vi, foruden de private, have 5 lærde Skoler, men naar vi have een lærd Skole i Kjøbenhavn, een i Sorø og een paa Herlufsholm, saa have vi upaatvivelig Skoler nok paa Sjælland; paa Lolland og Falster er der een lærd Skole i Nykjøbing, i Fyen maa det være nok med een, og naar vi indskrænke Antallet dertil, kunne vi ikke lade et større Antal bestaae i Jylland, end det, som nu har Gaab om at blive staaende. Lad Randers og Horsens Skole falde tillige med Roldings, og lad os gaae ind paa et System, hvorefter enhver Commune veed, at den, i Forhold til sine Midler og til sine